

Den viktiga Arbetsmiljön

Sven-Erik Alhem på Toyota - Instruktörskonferens 2021

www.svenerikalhem.se Tel: 0739-738600; 0708-577600

[Twitter.com/SvenErikAlhem](https://twitter.com/SvenErikAlhem)

Några angelägna frågor

- Vad betyder en god arbetsmiljö?
- Straffrätten i centrum?
- Goodwill
- Arbetsgivarens långtgående ansvar
- Oavsett din befattning o roll ska vi i huvudsak betrakta arbetsmiljöfrågorna från ett arbetsgivarperspektiv. Ger god ledning åt alla andra perspektiv

Olycka? Förresten... Ren incident eller straffbar bakgrund?

- Arbetsplatsolycka; tidigare t o m rubricerad som arbetsplatsolycka utan samband med brott
- Den straffrättsliga utgångspunkten bör alltid vara: det kan finnas en straffbar oaktsamhet bakom "olyckan" (jfr den låga bevisnivån som gäller för att inleda förundersökning: anledning förekommer anta att brott ägt rum

Olyckor med dödlig utgång el med allvarliga skador

- En ren incident som inträffar utan att någon människa kan lastas för att den inträffat. Äkta olycksfall
- Ex: Jordbävning, blixtnedslag
- I de flesta fall rätteligen: Allvarlig händelse med dödlig eller allvarlig utgång till följd av misstänkt **arbetsmiljöbrott**

Först något om chefens/varje ledares betydelse

- Många i rummet har en ledande roll o är direkt berörda. Det är också alla andra...
- Kommunikation. **Adekvat beröm**(jfr svåra samtal). Egen erfarenhet av chefer. Vi kan sätta betyg på hur bra/mindre bra de varit **för den goda arbetsmiljöns skull.....**
- Något om vikten av den regelbundna egenkontrollen varje chef/ledare bör göra

Viktiga 3 kap AML

S2 §, 2a § samt 3 § ägnar vi ett särskilt intresse

- Arbetsgivarens långtgående skyldigheter; vidta alla åtgärder för att hindra olycksfall/ohälsa + systematiskt planera, leda o kontrollera verksamheten
- Det systematiska och aldrig avslutade **riskanalyser**
- Informations och kompetensuppföljningsansvaret
- Handlingsplaner (riktiga!)

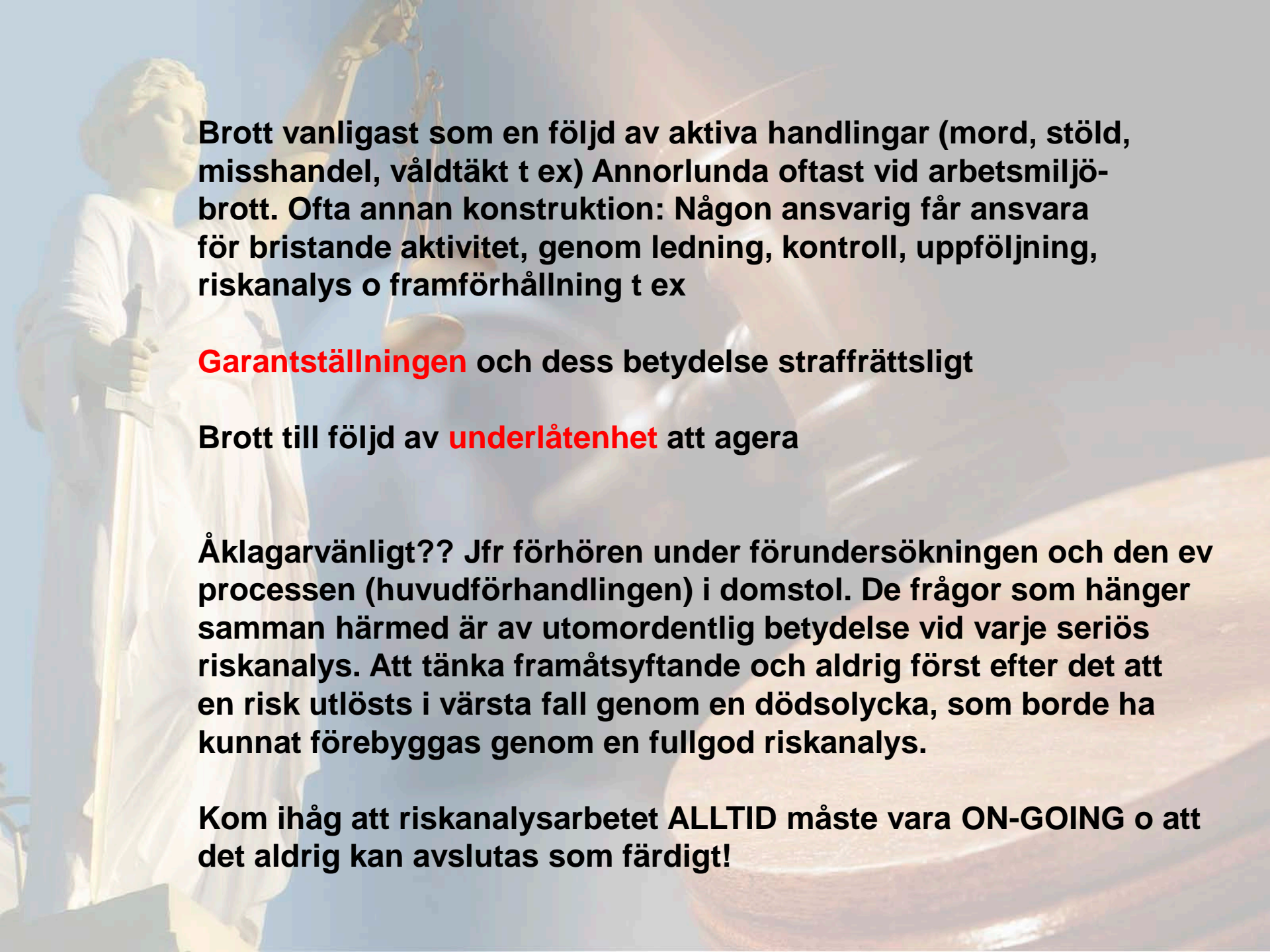
Även 2 kap och 6 kap AML viktiga

- 2 kap handlar om arbetsmiljöns beskaffenhet, t ex om maskiner, redskap, tekniska anordningar och om skyddsutrustning
- 6 kap handlar om **samverkan** mellan arbetsgivare och arbetstagare m m, t ex om skyddsombud (**Gör något konstruktivt av denna samverkan; aldrig bara pro forma**)

Risicanalysarbetet går det att göra mycket av! Aldrig möjligt avsluta....

- Grundregler i AML+Avs föreskrifter o allmänna råd, t ex 2006:5 om användning av truckar
- Den viktiga individuella bedömningen av ALLT gällande säkerheten vid den aktuella arbetsplatsen. Sunt förnuft o med framåtsyftande blick ”vad skulle kunna hända som aldrig får hända?”
- Att använda sig av all den **kompetens** o **erfarenhet** som finns inom verksamheten är viktigt **Dokumentera o Informera**

Brott vanligast som en följd av aktiva handlingar (mord, stöld, misshandel, våldtäkt t ex) Annorlunda oftast vid arbetsmiljöbrott. Ofta annan konstruktion: Någon ansvarig får ansvara för bristande aktivitet, genom ledning, kontroll, uppföljning, riskanalys o framförhållning t ex

Garantställningen och dess betydelse straffrättsligt

Brott till följd av underlåtenhet att agera

Åklagarvänligt?? Jfr förhören under förundersökningen och den ev processen (huvudförhandlingen) i domstol. De frågor som hänger samman härmed är av utomordentlig betydelse vid varje seriös riskanalys. Att tänka framåtsyftande och aldrig först efter det att en risk utlösts i värsta fall genom en dödsolycka, som borde ha kunnat förebyggas genom en fullgod riskanalys.

Kom ihåg att riskanalysarbetet ALLTID måste vara ON-GOING o att det aldrig kan avslutas som färdigt!

Straffrättsligt normsystem

- Subjektiva rekvisit; uppsåt och oaktsamhet
- Objektiva rekvisit
- Objektivitetsprincipen
- Den fulla bevisbördan hos åklagaren
- Den misstänkte och den tilltalades rättigheter, däribland den viktiga passivitetsregeln

Subjektiva och objektiva brottsrekvisit

- Hur långt ifrån ett arbetsmiljöbrott är egentligen ett mord? Finns i samma kapitel i brottsbalken (3 kap) Där finns också flera andra § § som är viktiga för arbetsmiljöbrottet

3 kap Brottsbalken

viktiga § § :er

- 1 § Mord
- 7 § Vållande till annans död
- 8 § Vållande till kroppsskada eller sjukdom
- 9 § Framkallande av fara för annan
- Och så:
- **10 § : Arbetsmiljöbrott**
- **Ett komplicerat brott**

Uppbyggnaden

- Om brott, som i 7--9 § § sägs, har begåtts genom att någon uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosatt vad som i enlighet med arbetsmiljölagen (1977:1160) ålegat honom till förebyggande av ohälsa eller olycksfall, döms för arbetsmiljöbrott till straff som i nämnda lagrum sägs

9 §

- Utsätter någon av grov oaktsamhet annan för livsfara eller fara för svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom, dömes för framkallande av fara för annan till böter eller fängelse i högst två år.
- Obs ej ett effektbrott. Här gäller risk för effekt. Krav på *grov* oaktsamhet

HD:s dom 31 maj 2007

- Åhus hamn. Stuveriarbetare omkom
- Orsakssamband vid underlåtenhet
- Prejudicerande betydelse:
- Hypotetisk bedömning huruvida en underlåtenhet orsakat en viss effekt
- Om i hög grad sannolikt att effekten uteblivit om den tt:e hade handlat som han bort, får erforderligt orsakssamband anses föreligga

Många bestämmelser; likväl enkla
handlingslinjer!

**BONUS PATER FAMILIAS (Den gode
familjefadern)**

Handla som om anställda och andra som du
chefar över vore dina egna barn! Omtanke
hänsyn och säkerhet

**TILLÄMPA ALLTID ETT ICKE MINIMALISTISKT
FÖRHÅLLNINGSSÄTT! Alltså inte bara för att
göra det minsta du måste göra för att uppfylla
gällande krav. Ta i stället till i överkant o sätt
säkerheten i främsta rummet!**

Förundersökning/Polisutredning

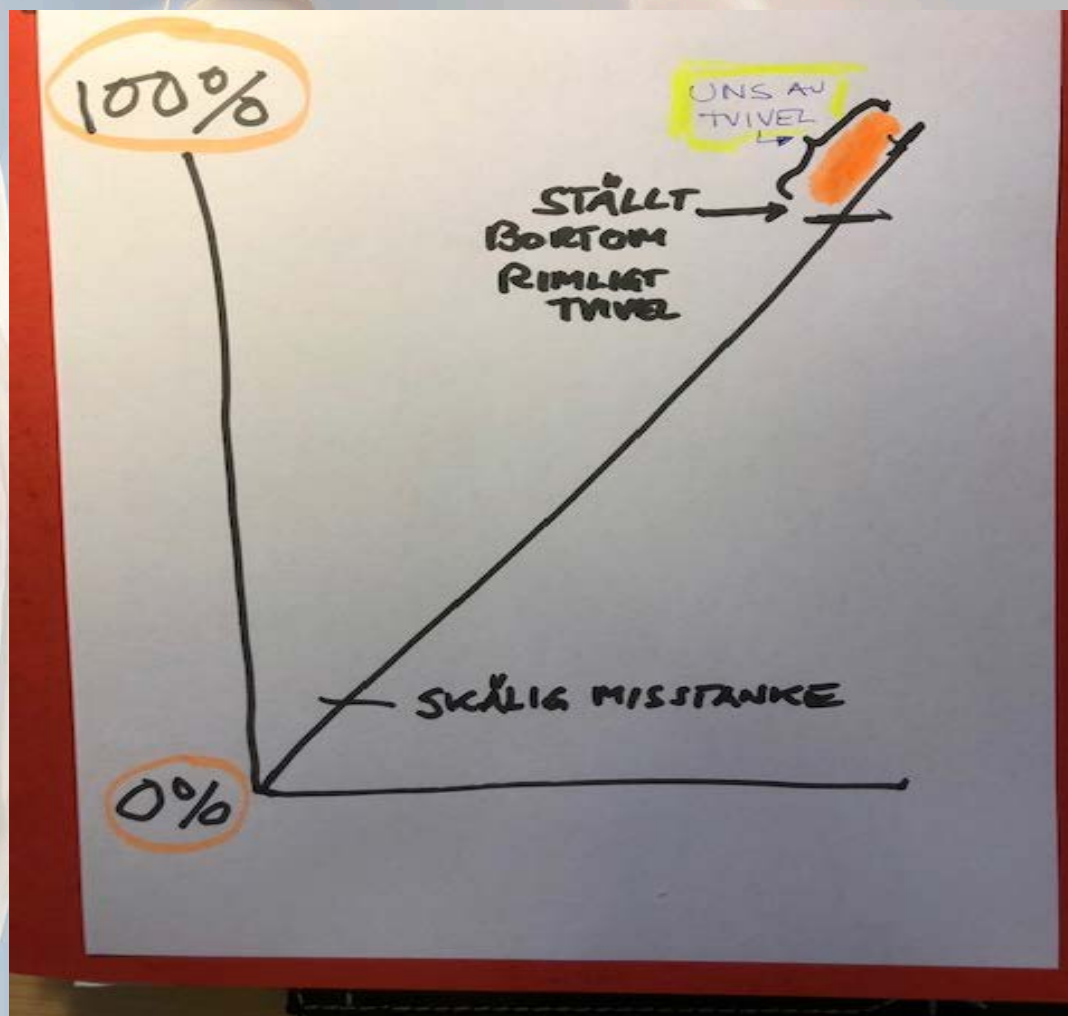
- Skälig misstanke
- Olika former av förhör (RB 23:6)
- Försvare/målsägandebiträde
- Hur bedrivs förundersökningen?
- Stämningsansökan (åtalet)
- Processen i domstol
- Domen
- Viktiga frågor gällande arbetsmiljöbrott. Ex: "Har några åtgärder vidtagits efter den tragiska händelsen?"

Att tänka på om förundersökning blir aktuell för dig själv

- Vad ska du förhöras som? Om möjligt kontakta alltid advokat eller jurist. Gå helst aldrig ensam till ett förhör. Om RB 23:6-förhör begär få ta med ett förhörsvittne. Om du får veta att du ska delges skäligen misstanke om brott ska du alltid ha med en försvarare/offentlig försvarare från första stund.
- Försök få misstanken konkretiserad helst – om möjligt – före förhöret. Alltid senast inledningsvis före själva förhöret

Den viktiga bevisnivån för fällande dom

Oaktsamhet förutsättning för ansvar

- Varje avsteg från det normalt aktsamma inte tillräckligt
- Krävs att handlandet är så klandervärt att det innefattar straffbar oaktsamhet
- Högre krav ställs generellt i en riskfylld verksamhet
- Läkemedelshantering typiskt sett förenad med särskilda risker. Men självfallet också:

Delegation

- Möjlig av funktionsuppgifter om:
- Behov föreligger,
- Den som tar emot delegationsuppgiften har tillräcklig kompetens, behörighet och resurser för att svara upp mot uppgiften
- Glöm ej tydligheten och därmed den skriftliga formen (även om ej formellt krav)

Dokumentation o tydlighet vid delegering:

- Arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön bärs i första hand av den högste chefen. Delegering kan dock ske. I förarbeten till AML har understrukits vikten av att det vid delegering klargörs vem som i olika avseenden bär ansvaret för att AML:s bestämmelser följs. Följden av en otydlig delegering är att ansvaret ligger kvar på den närmast högre nivån. (forts)

Skriv i klartext vid delegering av arbetsuppgifter

- Det anförda hindrar emellertid inte att också underställda befattningshavare kan ha ett visst ansvar för säkerheten på arbetsplatsen, om det även utan uttrycklig delegering följer med deras arbetsuppgifter eller ställning.
- **Min anmärkning:** Arbetsledare, förman är typexempel

Det individuella straffansvaret

- Jfr FÖRETAGSBOT som ibland lite vårdslöst kallas juridiskt straffansvar men som egentligen är att anse som en särskild rättsverkan av brott.
- Förutsätter att det är brott inom näringsverksamhet; då ersätter FB många gånger det individuella straffansvaret

Särskilt aktuellt vid arbetsmiljöbrott med FB

- BrB 36 kap 7 § m fl § §
- Förekommer ofta utan samband med ett individuellt åtal vid arbetsmiljöbrott

Riskbedömning och riskanalys igen!

- Från ett VD-perspektiv o – för jämförelsens skull - om hur jag ser på utredningsmetodiken efter en arbetsplatsolycka.
- Alla tidigare olyckor och missöden
- Ansvar bör ofta aktualiseras högt (= läs högst om möjligt) upp inom den aktuella verksamheten.
- Övergripande och mer närliggande riskbedömningar/analyser.
- Har de varit ständigt ON-GOING?